

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені А. С. МАКАРЕНКА**

ЗАТВЕРДЖЕНО

В.о. ректора Сумського державного
педагогічного університету
імені А.С. Макаренка

_____ **Юрій ЛЯННОЙ**

введено в дію наказом № 267
22 червня 2026 року

**ПРОГРАМА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ
педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти
«МІЖМИСТЕЦЬКІ ТА МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ
АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ ЛІТЕРАТУРИ В НУШ»**

УХВАЛЕНО

рішенням Вченої ради університету
протокол № 12 від 22 червня 2026 р.

Суми 2026

Розробники:

1. Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка (Лариса ГОРБОЛІС, професор кафедри української мови і літератури, доктор філологічних наук)

Напрямок підвищення кваліфікації: сучасні підходи до навчання в Новій українській школі на рівні базової середньої освіти.

Розроблено на основі типової програми підвищення кваліфікації:

Типова програма підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти (Наказ МОН від 12.10.2022 р. № 904).

Термін дії програми: 22 червня 2026 р. – 22 червня 2031 р.

Рецензенти:

Наталія ГОГОЛЬ, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри української мови, літератури та методики навчання Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Ольга РУДЬ, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови і літератури Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка.

Програма затверджена на засіданні Вченої ради університету протокол № 12 від 22 червня 2026 р.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність програми

В умовах ефективної реалізації освітньої реформи «Нова українська школа», державних стандартів відповідного рівня освіти модельні навчальні програми з української / зарубіжної літератури передбачають вивчення творів письменників у культурному контексті епохи, із акцентуванням на міжлітературні та міжкультурні паралелі, із активним застосуванням компаративного підходу, що передбачає порівняння літературних творів (явищ) і творів інших видів мистецтв (наприклад, кінофільмів, мультфільмів, живопису, музики, графіки, скульптури, театрального мистецтва тощо), нехудожніх текстів (науково-популярних, документальних тощо).

Недостатнє методичне висвітлення питань багатовекторної взаємодії літератури й інших видів мистецтва, а також передбачене модельними програмами залучення міждисциплінарного підходу на уроках української / зарубіжної літератури в ЗЗСО підкреслює *актуальність курсу «Міжмистецькі й міждисциплінарні аспекти вивчення літератури в НУШ»*, покликаною систематизувати знання про міжмистецький і міждисциплінарний контенти в літературній освіті учнів та перспективність його практичного застосування в освітньому процесі. Актуальність курсу зумовлена також необхідністю актуалізувати залучення у НУШ під час аналізу й інтерпретації художніх творів міждисциплінарного підходу, адже літературний текст як факт мистецтва відображає ознаки певної культурної доби, світоглядні орієнтири суспільства, філософські концепції тощо.

Розвинуті й удосконалені упродовж опанування курсу «Міжмистецькі й міждисциплінарні аспекти вивчення літератури в НУШ» уміння вчителів ефективно обирати візуально-акустичний матеріал та методично правильно його компонувати для практичного застосування на уроках української та зарубіжної літератури в ЗЗСО сприятиме підвищенню рівня сформованості критичного мислення, читацької грамотності учнів, забезпечить формування у здобувачів освіти уміння вести конструктивну дискусію, презентувати власні погляди з аргументами, використовувати вербальні / невербальні засоби з урахуванням контексту, усвідомлювати множинність інтерпретації творів мистецтва.

Програму розроблено з урахуванням положень: законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», постанов Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 року № 1187 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності», від 14 грудня 2016 року № 988-р «Про затвердження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року», від 21 серпня 2019 року № 800 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників», інших нормативно-правових актів, що регулюють діяльність вчителя.

Цільова група

Учителі закладів загальної середньої освіти, які викладають українську літературу, зарубіжну літературу.

Обсяг

30 годин (1 кредит ЄКТС), з яких лекції – 6 годин; практикоорієнтовані види робіт – 16 годин; самостійна робота – 6 годин; підсумковий контроль – 2 години.

Особливості організації освітнього процесу за програмою

1	Тривалість курсу	6 робочих днів
2	Форма підвищення кваліфікації	Дистанційна синхронно-асинхронна
3	Мета підвищення кваліфікації	Професійний розвиток вчителів відповідно до концептуальних засад мовно-літературної освітньої галузі, набуття нових компетентностей, ефективних у процесі застосування міжмистецьких та міждисциплінарних підходів до вивчення української і зарубіжної літератури в НУШ.
4	Завдання підвищення кваліфікації	○ розвивати професійні компетентності вчителів закладів загальної середньої освіти; ○ формувати вміння застосовувати ефективні форми роботи на уроках української/зарубіжної літератури із залученням міжмистецького та міждисциплінарного контентів; ○ поглибити теоретичні знання про аналіз та інтерпретацію літературних творів, особливості розвитку української і зарубіжної літератури у культурно-мистецькому просторі, специфіку освоєння в літературному процесі різних видів мистецтв; ○ формувати вміння працювати з контентом різних видів мистецтва та різних галузей знань у процесі вивчення літератури в ЗЗСО; ○ поглибити і розширити знання вчителів закладів загальної середньої освіти про

		художній твір як засіб формування читацької компетентності феномен культурно-історичного й естетичного пізнання дійсності; ○
5	Прелік компетенцій, що вдосконалюватимуться	A2. Предметно-методична компетентність A2.4. Здатність добирати і використовувати сучасні й ефективні методики і технології навчання, виховання й розвитку здобувачів освіти. A2.5. Здатність формувати ціннісні ставлення в здобувачів освіти B1. Психологічна компетентність. B.1.3. Здатність формувати мотивацію здобувачів освіти й організовувати їхню пізнавальну діяльність Г2. Організаційна компетентність. Г2.2. Здатність організовувати різні види й форми навчальної та пізнавальної діяльності здобувачів освіти
6	Очікувані результати навчання	○ Ефективне застосування методичного інструментарію під час компонування міжмистецького та міждисциплінарного контентів та їх застосування у процесі вивчення української і зарубіжної літератури в НУШ. ○ Систематизація теоретико-літературознавчих знань про міжмистецький та міждисциплінарний підходи до вивчення української і зарубіжної літератури в ЗЗСО; ○ Створення методичного контенту з інтермедіальною складовою для забезпечення ефективного вивчення української і зарубіжної літератури в ЗЗСО відповідно до чинних модельних програм. ○ Застосування набутих знань і вдосконалених умінь у процесі ведення дискусій із проблем застосування міжмистецького та міждисциплінарного

		підходів під час вивчення української і зарубіжної літератури в НУШ. ○ Дотримання академічної доброчесності та вимог законодавства України у процесі створення навчально-методичних ресурсів із міжмистецькою та міждисциплінарною складовими.
7	Система та критерії оцінювання результатів підвищення кваліфікації	Загальна кількість балів підсумкового контролю – 100, з них: - Тест із теорії курсу (10 б); - Створення методичного продукту для уроку літератури із залученням відеоконтенту (30 балів); - Створення методичного продукту для уроку літератури із залученням аудіоконтенту (30 балів); - Створення методичного продукту для уроку літератури з залученням міждисциплінарного підходу (на етапі інтерпретації літературного твору) (30 балів); Прохідний бал для отримання сертифікату – 60 б.
8	Інші особливості виконання програми	Відсутні
9	Документ про підвищення кваліфікації	Свідоцтво/сертифікат про підвищення кваліфікації встановленого зразка
10	Вартість	850 грн.
11	Забезпечення освітнього процесу	Комп'ютерна техніка (комп'ютер, вебкамера, мікрофон або ноутбук), доступ до швидкісного інтернету, дистанційна платформа (https://dl.sspu.edu.ua/)

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Назва теми	Кількість годин			
	Теоретична складова	Практична складова	Самостійна робота	Разом
Модуль 1. Нова українська школа: сучасні підходи до проблемного навчання				
Тема 1.1. Сучасні підходи до навчання в Новій українській школі	2	1	-	3
Тема 1. 2. Проблемне навчання: сутність, механізм, освітні інструменти	2	4	1	7
Модуль 2. Шляхи активізації міжмистецького та міждисциплінарного контентів на уроках української і зарубіжної літератури в НУШ				
Тема 2.1. Учень – активний суб’єкт навчальної діяльності	1	7	2	10
Тема 2.2. Міжмистецький та міждисциплінарний вектори вивчення української і зарубіжної літератури у НУШ.	1	5	2	8
Підсумковий контроль				2

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Модуль 1. Нова українська школа: сучасні підходи до проблемного навчання

Тема 1. 1. Сучасні підходи до навчання в Новій українській школі

Теоретична складова (2 год). Підхід як стратегія навчання, що поєднує в собі методи, форми, прийоми навчання. Основні характеристики компетентнісного, діяльнісного, особистісно орієнтованого, інтегративного, підходів. STEM-орієнтований підхід у навчанні предметів. Взаємозалежність, взаємодоповнюваність підходів щодо орієнтації сучасного освітнього процесу на особистість; їх реалізація в умовах очного, дистанційного та змішаного навчання.

Практична складова (1 год). Розв’язання професійних кейсів «Сучасні підходи до навчання літератури в НУШ».

Тема 1. 2. Проблемне навчання: сутність, механізм, освітні інструменти

Теоретична складова (2 год.) Проектне навчання: сутність, переваги, планування навчального проекту. Спільні й відмінні риси проблемного та проектного навчань. Кооперативне навчання: методи, умови ефективного перебігу, матриця оцінювання групової діяльності учнів; стратегії кооперації в класі.

Розвиток критичного мислення й когнітивної гнучкості. Компетентнісно орієнтовані завдання як умова реалізації компетентнісного підходу до навчання.

Структура та методичні орієнтири для конструювання компетентнісно орієнтованих завдань.

Практична складова (4 год.) Майстерка «Проектне навчання на уроках літератури в НУШ: сутність і переваги».

Самостійна складова (1 год.) Підбір відеоконтенту для уроків української / зарубіжної літератури в 5-6 класах, 7-9 класах.

Модуль 2. Шляхи активізації міжмистецького та міждисциплінарного контекстів на уроках української і зарубіжної літератури в НУШ

Тема 2.1. Учень – активний суб'єкт навчальної діяльності

Теоретична складова (1 год.) Зміна пріоритетів в освітньому процесі від накопичення знань до розвитку життєвих навичок. Практична зорієнтованість навчання. Включення учня в навчальну діяльність як активного суб'єкта. Рефлексивність навчання.

Практична складова (7 год.) Розв'язання професійних кейсів «Активність учнів у навчальній діяльності», «Шляхи співпраці вчителя й учня у проєктній діяльності в НУШ», «Рефлексивність навчання: шляхи реалізації в умовах НУШ».

Самостійна складова (2 год.) Дослідження «Перспективність вивчення літератури в НУШ: міжмистецька та міждисциплінарна спрямованість».

Тема 2.2. Міжмистецький та міждисциплінарний вектори вивчення української і зарубіжної літератури в НУШ

Теоретична складова (1 год.) Міжмистецька взаємодія на уроках літератури в НУШ: ефективність, моделі реалізації, алгоритм взаємодії вчителя і учнів. Мистецький (живопис, музика, хореографія, архітектура, сценічне мистецтво, кіно) та документальний контент на уроках літератури: методичні підходи освоєння з урахуванням вікових особливостей учнів. Вектори формування читацької компетентності школярів. Міжмистецький підхід до вивчення культурної епохи, художньої своєрідності творів та біографії українських і зарубіжних письменників. Аналіз та інтерпретація літературного твору в школі: міжмистецька та міждисциплінарна взаємодія. Учитель і учень – активні читачі й інтерпретатори літературного тексту з міжмистецьким контентом. Літературно-побутовий колаж, інтермедіальний портрет письменника, буктрейлер, скрапбук, відеочитання літературного твору на уроках літератури. Міжмистецький компонент у «кубуванні». Аналіз та інтерпретація літературних текстів у школі із застосуванням міждисциплінарного контенту (народознавства, психології, культурології, філософії, історії, екології, антропології, геронтології тощо). Компаративістика на уроках української літератури.

Практична складова (5 год.) Майстерка з проблем вивчення біографії письменника на уроках української / зарубіжної літератури у 8-9 класах. Підбір і опрацювання аудіо- та відеоматеріалів для вивчення літератури. Моделювання кейсів із актуалізації міжмистецького та міждисциплінарного підходів до вивчення літератури в НУШ.

Самостійна складова (2 год.) Створення контенту з міжмистецькою складовою для уроків літератури (презентація на підсумковому контролі).

Очікувані результати охоплюють:

Знання й розуміння:

- сутнісних характеристик сучасних підходів до навчання в Новій українській школі;
- спільних і відмінних рис проблемного й проєктного навчання;
- умов ефективного перебігу кооперативного навчання;
- сутності та принципів діяльнісного підходу в навчанні та інструменти його реалізації в освітньому процесі;
- ознак поверхневого і глибинного навчань;
- стратегій розвитку критичного мислення та когнітивної гнучкості.

Уміння:

- організовувати педагогічну діяльність на засадах сучасних підходів до навчання в НУШ;
- реалізовувати принципи діяльнісного підходу, застосовувати діяльнісні методи навчання та різноманітні інструменти діяльнісного підходу в освітньому процесі;
- реалізовувати визначені підходи до організації сучасного освітнього процесу в умовах очного, дистанційного й змішаного навчання;
- моделювати уроки за базовими сценаріями проблемно-орієнтованого, проєктного навчань;
- планувати навчальний проєкт;
- добирати ефективні методи розвитку критичного мислення й когнітивної гнучкості;
- вирізняти ознаки поверхневого та глибинного навчань;
- створювати рефлексивне навчальне середовище.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- готовність застосовувати сучасні підходи до навчання в Новій українській школі;
- усвідомлення необхідності професійної мобільності й гнучкості;
- здатність планувати освітній процес на засадах Концепції Нової української школи.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- готовність застосовувати сучасні підходи до навчання в Новій українській школі;
- усвідомлення необхідності професійної мобільності й гнучкості;
- здатність планувати освітній процес на засадах Концепції Нової української школи.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи:

1. Державний стандарт базової середньої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednva-osvita/nova-ukravinska-shkola/derzhavnii-standart-bazovovi-serednovi-osviti>

2. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.Ua/laws/show/463-20#Text>
3. Закон України «Про повну загальну середню освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>
4. Концептуальні засади мовно-літературної освітньої галузі (українська мова, українська та зарубіжна літератури). URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/novyny-posylannia/konceptualni-zasadi-movno-literaturnoyi-osvitnoyi-galuzi-ukrayinska-mova-ukrayinska-ta-zarubizna-literaturai.pdf>
5. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text>
6. Модельні навчальні програми для 5-9 класів Нової української школи. URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvitni-programi/modelni-navchalni-programi-dlya-5-9-klasiv-novoi-ukrainskoi-shkoli-zaprovadzhuyutsya-poetapno-z-2022-roku>

Основна література:

1. Генералюк Л. Претексти інтермедіальності: вербально-візуальний формат. Київ: Інтерсервіс, 2024. 556 с.
2. Горболіс Л. Кіномистецький контент в оптимізації навчання зарубіжної літератури в ЗЗСО: особливості застосування. URL: *Слобожанський науковий вісник. Серія: Філологія*. 2025. № 12. С. 58-62. <https://journals.spu.sumy.ua/index.php/philology>
3. Горболіс Л. Теорія літератури і методологічний дискурс: навч. пос.: у 2 ч. Ч. 1. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2022. 249 с.
URL:<http://repository.spu.edu.ua/handle/123456789/11679>
4. Долгієр О. Рецептивний аналіз художнього тексту на уроці літератури. Читацькоцентрична парадигма. *Зарубіжна література в школах України*. 2022. № 2. С. 34-39.
5. Козлик І. Сучасна літературознавча епістемологія: навчальний посібник. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2023. 212 с.
6. Пахаренко В. Секрети мистецтва слова. Київ: ВД «Освіта», 2023. 408 с.
7. Шуляр В. Ноомодель інтелегентного читача : практико-орієнтована монографія. Миколаїв : Центр редакційно-видавничої діяльності МОІППО, 2024. 176 с.

